

Motto: *Malý počet asociálních individuí, tj. lidí neochotných nebo neschopných přinášet zatímní oběti, jež od nich společnost vyžaduje, by mohli znemožnit veškerou společnost. Bez donucení a použití moci proti nepřátelům společnosti stalo by se společenské soužití nemožným.¹*

Jedním z nejdůležitějších oprávnění a zároveň povinností státu je jednak tvorba právního řádu, tedy vytváření rámce, v němž se může společnost svobodně rozvíjet a jednak provádění dohledu nad jeho dodržováním, a to i za cenu jeho přímého vynucování. V rámci dělby státní moci je tento úkol svěřen z velké části moci soudní. Úkolem moci soudní je nejenom právo nalézat, ale také takto deklarované právo, v případě že není dobrovolně plněno, nuceně vymáhat. Bez možnosti vynucení uložených povinností by společnost, jak ji známe dnes, nemohla existovat. Místo vlády práva, vlády řádu, by nastal chaos, ve kterém by nalezlo uplatnění pouze právo silnějšího, a to bez ohledu na principy morálky a spravedlnosti. V rámci této soudní pravomoci byla stanovena pravidla pro použití donucení formou státního zásahu do jinak zejména soukromoprávních vztahů. Jedná se tedy o prostor, v němž se prolíná sektor veřejnoprávní se sektorem soukromoprávním. Z mého pohledu je zabránění uplatnění svévole jednou z nejdůležitějších, ne-li vůbec nejdůležitější, funkcí státu. V rámci moci soudní je k této funkci státu určeno tzv. vykonávací (exekuční) řízení.

V důsledku významných společenských změn souvisejících s obnovou demokracie v naší zemi, došlo k bouřlivému rozvoji jak práva soukromého, tak i práva veřejného. V souvislosti s tímto rozvojem začala být respektována individualita a tvořivost člověka, což bylo umožněno zejména tím, že začal být opět kladen důraz na respektování soukromého vlastnictví. Bylo-li soukromé vlastnictví před rokem 1989 vlastnictvím zbytkovým a až nechtěně trpěným, dnes je jeho role klíčová. V souvislosti s tím, že došlo k vysokému nárůstu počtu vznikajících soukromoprávních vztahů, došlo také k logickému nárůstu sporů

---

¹ MISES, L. *Liberalismus*, Praha : Liberální institut, 1998, str. 39.

z těchto vztahů vyplývajících. Nepříliš reformované soudnictví nebylo schopno v daném čase vyřídit tak obrovský nárůst agendy a i přes zvyšující se počet soudců docházelo k průtahům nejenom v nalézacím řízení, ale následně i v řízení vykonávacím (exekučním). Protože však jediná pomoc, která bývá účinná, je pomoc poskytovaná rychle, vyvstala potřeba situaci spočívající ve velkém nárůstu nevykonaných exekučních titulů urychleně řešit. Místo toho aby byla provedena náročná analýza příčin vzniku sporů a začal být kladen důraz na jejich smířčí řešení, než aby bylo dále přistoupeno k rychlé modernizaci justice odstraňující za pomoci nejmodernějších (zejména elektronických) prostředků zbytečné průtahy v rámci soudního řízení, a než aby došlo k zásadním novelizacím občanského soudního řádu², znemožňujícím jeho zneužívání účastníky řízení, bylo zvoleno možná až příliš jednoduché řešení, které spočívá v prostém nárůstu počtu osob, jež mají pravomoc exekuční tituly vykonávat.

Dne 3. dubna 2001 tak byl ve Sbírce zákonů publikován pod číslem 120/2001 zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, který nabyl částečně účinnosti dne 1. května 2001, plné účinnosti pak nabyl dne 1. září 2001. Od tohoto dne je možné fakticky provádět exekuci podle exekučního řádu. Stát prostřednictvím této normy delegoval část své pravomoci spočívající v nuceném vymáhání exekučních titulů na tzv. soudní exekutory, které zároveň konstituoval jako další z právnických profesí (svobodné povolání). Tímto krokem se stát nevzdal své pravomoci exekuční tituly dále vykonávat, naopak tím prozatím rozšířil možnosti, jak se výkonu práva dovolat. Oprávněnému i nadále zůstala možnost domáhat se výkonu svého práva v rámci klasického postupu dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů - tedy v rámci tzv. výkonu rozhodnutí.³ Někteří autoři dovozují, že stát tak oprávněnému poskytl možnost domoci se svého práva v přiměřené lhůtě.⁴

---

² Již jenom samotná a zbytečně složitá právní úprava doručování v rámci soudního řízení má značný vliv na délku soudního řízení.

³ Zde je na místě upozornit, že nový zákon zároveň přinesl novou terminologii, jež není zcela bez problému. Naopak se zdá, že částečně vnáší chaos do dříve jednoznačných pojmů.

⁴ VESELÝ, J., RAKOVSKÝ, A., HLADKÝ, J. Druhé úvahy nad exekučním řádem. *Právní praxe*, 2001, č. 9, s. 585.

Ambicí této rigorózní práce je přinést určitý pohled na to, zda se v rámci aplikace exekučního řádu podařilo naplnit očekávání v něj kladená, či naopak. V rámci omezeného prostoru, který tento typ práce poskytuje, se pokusím pojednat nejprve o postavení soudního exekutora, jakožto nově etablované právníkové profese, a to i ve vztahu k ostatním (tradičním) právníckým profesím. Dále se budu zabývat přímo exekuční a jinou činností soudních exekutorů ve vztahu k vybraným problematickým a dalším aspektům jejich činnosti. Výběr těchto aspektů je určován zejména samotnou aplikací exekučního řádu, tedy tím, co se v samotné praxi ukázalo jako problematické, co je předmětem odborné kritiky a v neposlední řadě také tím, co je podnětem připravovaných novelizací. Vzhledem ke značnému okruhu otázek, jež exekuční řád v praxi vyvolává, je jejich výběr také výběrem nutně subjektivním.

Ve vztahu k předmětu této práce vycházím jak ze samotného textu zákona, jeho smyslu a účelu, tak z odborné diskuse, ať již předkládané ve formě odborných publikací či odborných článků. Zvláštní důraz pak kladu na judikaturu, a to zejména na judikaturu vyšších soudů, neboť bez zpětné vazby samotné aplikace zákona by pohled na danou problematiku nebyl úplný. Významným korektivem jsou také zkušenosti, které jsem získal při aplikaci exekučního řádu a předpisů souvisejících v praxi při výkonu svého povolání asistenta soudce Městského soudu v Praze. Tato práce vychází z právního stavu účinného do 17. 04. 2010.